

ЕСОУРИ

УCRAINENE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

61 IUNIE
2024

250 de ani de la apariția volumului «Байки харківські» („Fabule harkoviene”) al lui Hryhorii Skovoroda

Hryhorii Savyci Skovoroda (1722 – 1794) – gânditor umanist, scriitor, filosof, poet și fabulist, considerat drept „primul mare filosof slav”, a marcat cultura ucraineană a secolului al XVIII-lea printr-o viziune progresistă, lăsând posterității o moștenire literară bogată în genuri și forme abordate: poezii (reunite în volumul «Сад божественних пісень» („Livada cântecelor divine”), fabule (volumul «Байки харківські» („Fabule harkoviene”), predici, pilde, îndreptare poetice, tratate filosofice, traduceri, scrisori (o parte scrise în limba veche ucraineană, altă parte, în latină, mai puține, în elină și polonă, limbi pe care le cunoștea foarte bine).

Între 1769-1774, a scris 30 de fabule, apreciate în mod deosebit de Ivan Franko, care au intrat în culegerea „Fabule harkoviene”. În scrierea fabulelor sale, Hryhorii Skovoroda folosește creator experiența fabuliștilor antici, cu precădere, pe cea a lui Esop, tradiția fabuliștilor ruși și ucraineni de până la el, înțelepciunea poporului său, dar și propria sa analiză asupra realității societății feudale din epoca sa. Pentru Skovoroda, fabula reprezintă o „jucărie înțeleaptă”,

ce ascunde un sâmbure din adevărul divin. Totodată, acestea înglobează conceptele politico-sociale și cele filosofice ale gânditorului ucrainean. Din punct de vedere compozițional, fabulele cuprind 2 părți: narațiunea și morală, cea de-a doua componentă, în unele locuri, transformându-se în veritabile minitratate filosofice.

După cum remarcă V. Pohrebennyk, specificul fabulelor lui Skovoroda constă în aceea că nu sunt, prin esență, demascatoare, ci didactico-umaniste. Ele propagă ideile după care s-a ghidat însuși autorul lor întreaga viață. Deși create într-o altă manieră literară decât tratatele și cântecele sale, sunt strâns legate de acestea. Unele dintre ele sunt deosebit de satirice, ironizând limitarea intelectuală, moșierimea etc., în timp ce altele proslăvesc modestia, munca cinstită și adevărul. Printre acestea, amintim: „Căprioara și Porcul mistreț”, „Cinteza și sticlele”, „Câinii”, „Ciocârliile”, „Cioara și Cinteza”, „Cămila și Cerbul”, „Două găini”, „Furnica și Porcul” etc.

Redacția

Uniunea Ucrainenilor din România, alături de studenții specializării Limba și literatura ucraineană

La data de 7 iunie, a avut loc, la Facultatea de Litere din Cluj-Napoca, festivitatea de premiere a studenților care au susținut comunicări în cadrul *Sesiunii științifice a studenților, a masteranzilor și a doctoranzilor*, desfășurate în 24 mai 2024. Devenită deja o tradiție, Sesiunea științifică reunește, an de an, studenți pasionați de diferite teme, care acoperă vaste domenii de cercetare (limbă, literatură, cultură și civilizație, relații diacronice și sincronice) și care aduc în fața celor prezenți rezultatele complexului proces de documentare, prilejuind, de fiecare dată, un schimb fructuos de idei între studenți și profesorii coordonatori.

Și în acest an, studenții secției de *Limba și literatura ucraineană* din cadrul *Departamentului de limbi și literaturi slave* al Universității Babeș-Bolyai ne-au încântat cu lucrările lor, iar cele mai bune dintre ele au fost premiate după cum urmează:

Premiul I – studenta **Jessica Bilcec** din anul III, de la specializarea Uc-Ru, a prezentat comunicarea *Мотив віри і невіри у творчості Івана Франка* (*Motivul credinței și al necredinței în opera lui Ivan Franko*), coordonată de d-na lector univ. dr. Mihaela Herbil, o lucrare extrem de complexă, cu multiple implicații religioase și filosofice, care denotă o foarte bună cunoaștere a problematicii puse în discuție.

Premiul II – studentul **Ivan Păpariga** din anul II, de la specializarea Uc-En, a prezentat o foarte interesantă și documentată lucrare despre *Industria parfumurilor din Ucraina*,

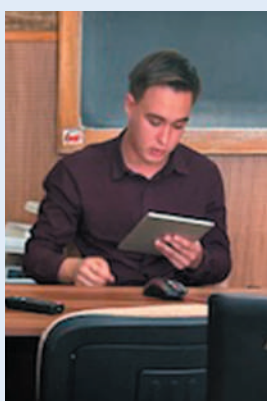
sub coordonarea d-nei lector univ. dr. Cristina Silaghi, realizând o călătorie în timp, din momentul apariției primei parfumerii la Harkiv, în 1954, cunoscută sub numele de „Parfumeria Effect”, și ajungând apoi, în 1960, la Fabrica de parfum din Lviv.

Premiul II – urmând linia cercetării filologice, studentul **Sergiu Șofineț** din anul II, de la specializarea Uc-En, a prezentat lucrarea *Influența limbii maghiare asupra graiului ucrainean din Remeți (Maramureș)*, coordonată de d-l conf. univ. dr. Ioan Herbil. Comunicarea s-a axat pe prezentarea unor aspecte legate de istoria localității Remeți, de prezența populației maghiare în aceste locuri, de efectele conviețuirii pe același teritoriu a două comunități lingvistice diferite.

Premiul III – o comunicare impresionantă a fost cea a studentului **Mihai Romaniuc**, *Criza Holodomorului în literatura ucraineană*, coordonată de d-na lector univ. dr. Mihaela Herbil. Lucrarea a evocat una dintre perioadele cele mai întunecate din istoria Ucrainei, cea a Marii Foamete a anilor '30, comparabilă prin grozăvie cu cea a Holocaustului.

Ca de fiecare dată, Uniunea Ucrainenilor din România – Filiala Cluj a fost alături de studenții specializării *Limba și literatura ucraineană*, oferindu-le premii substanțiale în cărți.

Sursa: www.uur.ro

Pavlo PRAVYI

ISTORIA SECRETĂ A UNIUNII SOVIETICE

Capitolul II

Despre sufletul și trupul bolșevicului

(Continuare din nr. 59)

Apropo de delicata temă a legăturilor sexuale din rândul bolșevicilor. Acest partid era arhiplin de tot felul de maniaci, erotomani, homosexuali, pedofili și alți asemenea indivizi. Sunt bine cunoscute orgiile organizate de „marinarii revoluționari”, iar după „revoluție” – președintele Comitetului Central al Flotei Baltice Pavlo Dybenko și soția lui, celebra Aleksandra Kolontai, care se mai iubea și cu femei. În Suedia, unde în anii 30-40 ai secolului XX ea fusese ambasadoare, sunt pomenite cu respect până azi pompoasele ei „serate” lesbiene.

Putem aminti escapadele amantei lui Lenin Inesa Armand și a „comisăresei” Larisa Reiser, cu care Troțki practica o dragoste deloc tradițională. Astăzi, concepțiile sexuale sunt foarte libere, dar atunci asemenea lucruri păreau devieri scabroase. Datorită acestor cunoașterea apăruse teoria „paharului cu apă”, adică, pentru femeie, a se culca cu primul întâlnit era la fel de natural cum îți potolești setea cu un pahar cu apă. Sunt foarte cunoscute cazurile, când o comsomolista, pentru că îi refuza unui comsomolist „paharul cu apă” era considerată „burgheză” și condamnată în ședințe, suferind toate consecințele care decurgeau din aceasta.

Soția „conducătorului proletariatului”, aristocrata Nadia Konstantinovna Krupskaja, a scris mult pe teme de morală și valori ale familiei. Dar n-a scris câți amanți a avut până la Lenin și după el: despre „prietenul familiei” Nikolai Utin, care „a luat-o sub tutelă” pe fetița de paisprezece ani Nadia după moartea tatălui ei; despre Robert Klosson, din cauza căruia Vladimir Ilici era foarte gelos pe ea; despre lăcătușul analfabet și brutal Ivan Babușkin; despre Victor Kurnatovski, cu care făcea „minunate plimbări în pădure” în timpul deportării la Șușensk, fiind deja soția lui Lenin. Aceștia sunt numai cei despre care se știe sigur.

Iar acum despre **Mihail Ivanovici Kalinin**. Se născuse în gubernia Tversk. Era rus. Studii: 4 clase primare. Fost lacheu. Fusese lacheu la familia consilierului de stat D. P. Morduhai-Boltovski. A rămas toată viața cu apucături de lacheu – Mihail Ivanovici avea șira spinării incredibil de flexibilă și pur și simplu se târa în fața lui Lenin și a lui Troțki, iar mai apoi a lui Stalin, aproape că-i săruta cizma. În anul 1919, Troțki l-a numit „staroste al întregii Rusii”, pentru că fusese „ales” președinte al CCER (Comitetul Central Executiv din Rusia) și, formal, Kalinin era o persoană importantă în stat. Dar numai formal, căci, practic, în realitate, el n-avea nicio influență în ierarhia secretă a partidului.

Biata fată înțelege totul, dar nu poate face nimic – soarta teribilă a Belei Uvarova le-a făcut pe fete supuse. Iar tovarășului Kalinin nici măcar nu-i este rușine de fotograf...

În afara celebrei șire a spinării, Mihail Ivanovici Kalinin mai avea și un fabulos libido. Îi plăceau în mod deosebit balerinele Teatrului Bolșoi și elevele școlii de balet. Se petrecea chiar în cabinetul lui. Îi plăcea în mod deosebit ca mai întâi fata să danseze goală pe stofa verde a biroului său. Stalin îl poreclise „Țap al întregii Rusii”, asta și datorită bărbuței lui, și adăuga: „un obsedat sexual”.

Lui Mihail Ivanovici tare nu-i plăcea când fetele îl refuzau. Este foarte cunoscută povestea balerinei de 16 ani Bella Uvarova, care refuzase categoric să se culce cu bătrânul „țap”. Trupul ei tranșat fusese găsit în pădure. Izbucnise un scandal enorm, pe care l-a stins Stalin: pe neașteptate, Kalinin s-a îmbolnăvit și a fost expedit „în concediu”, iar părinții Bellei au fost acuzați de spionaj și executați. Conducătorului îi convenea foarte mult să-l aibă la mână pe, formal, primul om în stat.

Ca ajutor – oficial funcția se numea secretar al Comitetului Executiv Central al URSS – Mihail Ivanovici l-a luat (de fapt, Stalin i-l atașase) pe Avel Enukidze, un notoriu maniac-pedofil și violator. El îi făcea rost de fete lui Kalinin și i le aducea la cabinet sau la dacea¹ acestuia și a altor ștabi de partid. Lui **Klim Vorosilov**, bunăoară, spre deosebire de Kalinin, îi plăceau nu balerinele, ci cântărețele de operă. Același Enukidze căra la crematoriul Donskoi trupurile

fetelor sugrumate de către „starostele Uniunii Sovietice”. Celebra balerină Katerina Geltzer, aflând odată că Mihail Ivanovici Kalinin a violat o elevă de-a ei, a aruncat în el cu o statueta a lui Mefisto.

Stalin nu degeaba înțelegea și acoperea extravaganțele sufletești și trupesti ale tovarășului Kalinin. Viitorul „cel mai bun prieten al copiilor sovietici” se remarcase și el în domeniul violării minorilor. Lida Pereprâghina avea doar 13 ani, când o violase Iosif Djugașvili, care era deportat în satul Kureika din ținutul Turuhansk. La sfârșitul anului 1917, fata îi născuse chiar un băiat, pe Alexandr. Izbucnise scandalul, locuitorii l-au dat în judecată pe activistul revoluționar pentru violarea unei minore, acela a jurat că se va însura cu ea, dar curând i s-a terminat perioada de deportare și el s-a grăbit să spele putina.

Toate acestea ar părea invenții ale „presei galbene”, dacă n-ar fi fost desecretizate materialele din „Dosarul special” al lui Nikita Hrușciov, care, în 1956, strângea materiale compromițătoare împotriva lui Stalin, pentru a le prezenta la Congresul al XX-lea al PCUS. Fusese inițiată o întreagă cercetare cu participarea nu numai a funcționarilor locali din Siberia, dar și a lui I. Serov, șeful KGB. După căderea URSS, aceste materiale fuseseră desecretizate și accesibile istoricilor. Despre aceste lucruri au scris cercetătorul britanic Simon Montefiore; profesorul Steven Kotkin de la Universitatea Preston (SUA); istoricul rus, cercetător principal la Institutul de Istorie a Rusiei de pe lângă Academia de Științe a Rusiei Boris Ilizarov și alții.

Întors din deportare, unde a părăsit-o pe tânăra mamă și copilul, în scurt timp, Stalin și-a violat propria fiică, pe Nadia Aliluieva, care avea 15 ani. După cum susțin unii cercetători, Nadia era rodul relației lui Stalin cu Olga, soția lui Serghei Aliluiev. Despre aceasta amintește, de pildă, scriitoarea Olga Kucikina, ai cărei părinți erau prieteni cu Nadia Aliluieva. Odată, în timpul unei certe, Stalin i-a strigat: „Știi că tu ești fata mea?”.

În urma unui roman furtunos, Stalin a furat-o pur și simplu de la părinți pe fata minoră, după care totuși s-a căsătorit civil cu ea. Zece (!) avorturi a obligat-o Stalin pe Nadia să facă (așa reiese din dosarul ei medical). De ce? Și cum se născuseră totuși Vasili și Svetlana? De fapt, psihologii atrăseseră mai demult atenția asupra dragostei bolnăvicioase pentru fiica (nepoata?) sa. Desigur, aceasta este doar o versiune, dar prea seamănă a adevăr, întrucât, ca timp, se potrivesc toate faptele. După cum se știe, în anii 1900-1901, Olga Aliluieva și Iosif Stalin erau – să zicem așa – prieteni foarte apropiați. Plus mărturiile scriitoarei... Tatăl

După numirea ei în Crimeea, Vera Zemleacika a organizat un astfel de măcel pe peninsula, încât chiar și camarazilor „experimentați” din partid li s-a ridicat părul în cap.

Olgăi Kucikina, Andrei Pavlovici Kucikin, doctor în istorie, membru de partid din anul 1912, participant activ la lovitura din 1917, putea într-adevăr s-o cunoască pe Nadia Aliluieva...

Iosif Visarionovici nu se dădea în lături nici de la violuri. De pildă, o violase pe cântăreața de operă Vera Davâdova. Sunt cunoscute și cazurile „favoritelor” conducătorului: a Olgăi Lepeșinskaia și a bucătăresei personale Varvara Jbâcikina, mai cunoscută sub numele de Valentina Istomina. Și asta fără să punem la socoteală numeroasele dactilografe și alt personal feminin.

Vom continua cu alte „vechi cunoștințe”.

Henrich Grigorievici (Henah Herșenovici) **Iagoda**, fiul unui bijutier evreu, absolvise 8 clase. Ruda cea mai apropiată și cel mai bun tovarăș de luptă al lui Sverdlov, prieten apropiat al lui Dzerjinski, unul dintre cei mai apropiați tovarăși ai lui Stalin. Era însurat cu o nepoată – fiica surorii lui Sverdlov. A condus Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne și Comisariatul Poporului pentru Securitate. După ce fusese arestat, în timpul percheziției din 8 aprilie 1937, la el au fost găsite 1.229 de sticle din cel mai bun vin furate, în majoritate, era vin de import, din recolta anilor 1897, 1900 și 1902; 11 filme pornografice, 3.904 fotografii pornografice și... un falus de cauciuc.

² dacea – vilă în afara orașului. (C. Ir.)

Doriți să vorbim și despre femei? Pe Kolontai și pe Reisner le las mai la urmă. Câteva rânduri despre **Rozalia Samoilova Salkind**. În istorie e cunoscută mai ales sub numele Vera Zemleacika. Femeie dintr-o bogată familie de evrei din Kiev, a adoptat acest pseudonim după anul 1917. Iar până atunci, numele ei preferat fusese „Demon”, pe care și l-a pus ea însăși. Era o veche cunoștință a lui Lenin cu care fusese tovarășă timp de peste douăzeci de ani. Ea a condus la Moscova lovitură din octombrie.

Ei i se potrivea întru totul acest pseudonim. Având studii medicale superioare, era grav bolnavă psihic. Era o sadică sinistă, de care fugeau chiar și tovarășii ei de partid. Despre ceea ce făcuse în Crimeea „eliberată” vom vorbi mai încolo. Pentru a o caracteriza, voi cita cuvintele colegului ei de partid Mirsaid Sultan-Galiev:

„...o femeie extraordinar de nervoasă și bolnavă care, în munca ei, nu avea niciun sistem convingător și care a lăsat între aproape toți lucrătorii amintirea „vremurilor lui Arakceev”². Se enerva fără motiv, folosea un ton mult prea ridicat în discuțiile cu aproape toți tovarășii, era exagerat de exigentă... Îi pedepsea pe nedrept pe toți cei care aveau cea mai mică îndrăzneală „să aibă propria părere” sau pur și simplu „să nu-i placă”... Absolut toți lucrătorii tremurau în fața ei, neîndrăznind să ignore chiar și dispozițiile ei cele mai mărunte sau greșite.”

Pentru strădaniile în uciderea în masă, în tortură și terorizarea populației pașnice, Lenin o prețuia foarte mult pe Zemleanka. Ea fusese prima dintre femei care primise cea mai înaltă distincție de stat din acea vreme, și anume, ordinul „Steagul Roșu”.

Îl adăugăm la colecție pe **Iakov Mihailovici Sverdlov** (Ianchel-Aron Miraimovici Sverdlov), care provenea dintr-o familie de evrei din Nijni Novgorod. Absolvent a 4 clase primare. Se zice că și-a început cariera „revoluționară” ca „oberlihtier” (hoț, care fură din casele oamenilor, pătrunzând prin oberliht); la aceasta îl ajutau statură lui mică și trupul slab ca o așchie. Abia în pușcărie a intrat el în contact cu deținuții „politic”. Despre acest lucru nu deținem date exacte. În schimb, se cunoaște sigur extraordinara lui răutate inumană – chiar și pentru epoca lui Lenin și a lui Dzerjinski. Încă în 1905, Sverdlov formase în Ural o bandă, denumită „Detașament popular de luptă”. Se compunea acesta din cele mai scârboase „scursori” de tipul Piotr Ermakov, care în 1907, la ordinul lui Sverdlov, l-a ucis pe un tovarăș de partid, suspectat că ar avea legături cu poliția, și pe care l-a decapitat. Este vorba despre același Ermakov care participase la împușcarea familiei țarului și mai ales le străpungea cu baioneta pe femeile care erau doar rănite.

Iakov Sverdlov pe tron. Vocea lui liniștită inspira o groază mai mare decât țipetele isterice ale lui Lenin

În privința psihicului lui Sverdlov... Încă din anul 1916, Sverdlov căra peste tot după el blana câinelui lui mort și o așternea, noaptea, în locul covorașului, în fața patului în elegantele dormitoare ale Kremlinului. Vă rog să fiți de acord că acesta nu este comportamentul unui om zdravăn la cap. Ca și preocupările lui pentru necromanie.

De Sverdlov se temeau. Fusese poreclit „Diavolul roșu”. Și nu numai pentru că umbla îmbrăcat în piele din cap până-n picioare: cizme de piele, pantaloni de piele, tunică de piele, șapcă de piele. Acest fel de a se îmbrăca l-au preluat și călăii de la Comisia Extraordinară de Luptă Împotriva Contrarevoluției și Sabotajului, al cărei tutore era el.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note de **Corneliu IROD**

² Aleksei Andreevici Arakceev (1769-1834) – conte rus, general, atotputernic om de stat în timpul țarilor Pavel I și Aleksandr I, de numele căruia este legată o întreagă perioadă de teroare; între altele, a contribuit activ la rusificarea forțată a Basarabiei. (C. Ir.)

UN NOU SUCCES ELECTORAL

Uniunea Ucrainenilor din România (UUR) a înregistrat un nou succes electoral la alegerile locale din 9 iunie 2024, reușind să-și atingă obiectivul de a-și consolida prezența în structurile administrației locale din localitățile cu populație majoritar ucraineană. Am obținut o creștere de aproximativ 25% în ceea ce privește reprezentarea noastră județeană și locală!

+25%

Pentru noi, este un rezultat istoric, pentru că **niciodată până acum Uniunea Ucrainenilor din România nu a avut un număr atât de mare de aleși locali în opt județe** – Arad, Botoșani, Maramureș, Satu Mare, Suceava, Timiș, Caraș-Severin și, pentru prima dată în Tulcea! Voturile obținute de candidații noștri ne motivează să mergem cu entuziasm mai departe și să privim cu încredere și optimism spre viitor.

UNIȚI ÎN ALEGERE,
PUTERINI ÎN DECIZIE!

Mihai Hafia **TRAISTA**

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINENE DIN ROMÂNIA ~ PERIODA INTERBELICĂ ~

OSYP DUDA

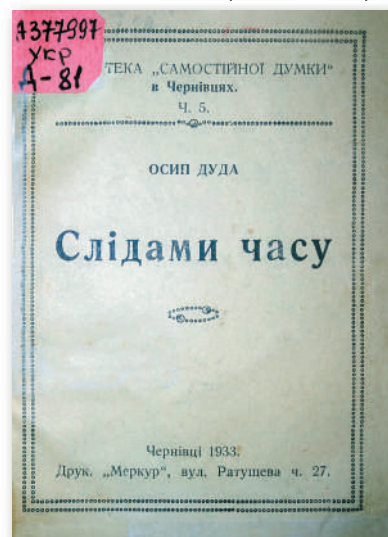
Nu putem trece mai departe, fără să amintim și de Osyp Duda, cel pe care l-a descoperit cercetătorul cernăuțean Volodymyr Antoficiuk.

Când s-a născut Osyp Duda, unde a învățat? Aceste întrebări rămân, deocamdată, fără răspuns.

Osyp Duda s-a născut în Bucovina, într-o familie de țărani, dovadă fiind articolul său «Допри браття хлібороби!» („Dragi frați țărani”), publicat în revista *Самостійна думка* (*Gândul independent*, 1932, nr. 21-22). De mic copil, după cum stă mărturie poezia «Бабуня» („Bunica”), apărută în revista *Українська ластівка* (*Rândunica ucraineană*, 1933, nr 3), a fost fascinat de istoria ucraineană, care a format în el sentimentul mândriei naționale. Și-a început activitatea literară pe la mijlocul anilor 1920, apărând în cele mai prestigioase publicații din Cernăuți: mai întâi în *Хліборобська правда* (*Adevărul țărănesc*), pe urmă în *Час* (*Timpu*), *Самостійність* (*Independența*) și în altele¹. În anul 1933, la Cernăuți, îi apare poemul liric «Слідами часу» („Pe urmele timpului”).

La sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, Osyp Duda a fost nevoit să emigreze în România, unde a profesat ca învățător, a ocupat funcția de director adjunct al școlii de șapte clase din Poienile de sub Munte, județul Maramureș, a publicat poezii și articole în ziarul *Новий вік* (*Veac nou*), a activat într-un grup artistic local de amatori și a luat parte activă la sărbătorile în cinstea aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Ivan Franko. Dintr-o scrisoare privată adresată lui Ivan Nepohoda (Ioan Serdenciuc) din 8 martie 1969, aflăm că Osyp Duda se afla la acea vreme în orașul Arad, iar fiul său, Iaroslav, lucra ca profesor la Școala pedagogică ucraineană din Sighet. Aici, se termină toate informațiile despre Osyp Duda. Nu se știe cum a fost cursul vieții lui ulterioare, unde sunt urmașii acestuia...

(Va urma)

¹ Volodymyr Antoficiuk, *Pro Osypa Dudu promovymo slovo*, în revista «Наш ролос» nr. 322, aprilie, 2021.

Olha KOBYLEANSKA

UNOM

O poveste din viața unei femei

Dedicată
stimatei Natalia Kobrynska

(Continuare din nr. 60)

* * *

Viitorul sosi. Veni nechemat și-și făcu loc pe nepregătite, așteptat îndelung, cu înflăcărare și blestemat de o mie de ori, cu ridicolul său amestec de necaz și bucurie. Consilierului îi aduse multe griji și durere. Mai ales „soarele familiei” făcea să plutească fără milă nor după nor deasupra capului lipsit de griji al domnului consilier și al soției sale. Cât de repede vor trece anii de școală, i se părea acestei femei cumsecade! Cât de ușor va obține poziția de consilier juridic!

Asta își dorea ea cu orice preț! Și totuși, lucrurile ieșiră altfel.

Începând cu clasele inferioare, Herman-Evhen-Sydor avu nevoie de un meditator. Și, cumva, domnul consilier se afla în cele mai bune relații cu profesorii, de aceea casa lui era deschisă oricând pentru ei; totuși, Herman-Evhen-Sydor aducea, după fiecare semestru, calitative tot mai proaste. În astfel de împrejurări, dragostea și mângăierile tatălui se transformau în furie. Se comporta ca un nebun și l-ar fi sfâșiat, dacă n-ar fi fost surorile lui. Bietele de ele aveau deja ascunzători în care îl țineau pe băiat, până când furia tatălui trecea și el ajungea, din nou, să întrebe de „copil” într-o manieră calmă și cordială. Atunci mama lua asupra ei dificila sarcină de a-l orienta pe tată spre „bine”, luându-i fiului apărarea cu înflăcărare.

– Este încă atât de tânăr, de copilăros, spunea ea, trebuie să-și consume energia; timpul și viitorul îl vor conduce oricum pe drumul cel drept, către respect și rațiune. În acele școli și bătrânii și-ar pierde răbdarea, darămite un copil!

Tatăl se liniștea, se înmuia, îl săruta pe fiul său și îl implora să-și vină în fire și să-și îndrepte comportamentul. Îi mări suma de bani pentru cheltuieli mărunte, îi cumpără un ceas de aur, îi cumpără un cal doar

pentru el și altele. Ah, și câte nu mai făcea cu acei cai – nu te-ai sătura uitându-te într-o zi! Și să te superi pe el? Da’ de ce?... Pentru că îi merge mintea? Pentru că e șmecher? Ba! Că știe să-și atingă scopul? Un tocilar prost n-ar demonstra asta... Așa că, de exemplu, în loc să meargă la școală, intra încetișor în cazarmă, unde, datorită protecției unui „apărător al patriei” de rang inferior, găsea o ascunzătoare și urmărea cu orele scamatoriile călăreților și glumele militarilor. Apoi le imita acasă una câte una și nu oricum, ci ai fi spus par excellence¹!

În astfel de momente, inima părinților sălta de bucurie și domnul consilier îi promitea că-i va permite să-și satisfacă serviciul de voluntar pentru un an măcar la husari.

– Am să-i cumpăr așa o „bestie”, de o să-și roadă mâinile toți ofițerii, spunea el cu entuziasm...

Herman-Evhen-Sydor își dădu bacalaureatul cu emoție, aproape inconștient. Acesta a adus cu sine un moment de fericire, dar, în același timp, și un moment de tristețe nedefinită pentru familia Laufler. Herman-Evhen-Sydor a plecat la V., să-și îndeplinească acolo mult așteptatul an de serviciu militar, însă bucuria părinților nu a durat mult. Și nici nu și-au dat seama cum pe rafturile biroului lor au început să apară din ce în ce mai des diferite facturi. Iar domnul consilier? El însuși putea fi văzut mult mai des decât înainte în cafenele. Uneori acolo își petrecea și nopțile.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**¹ Perfect (în text, în franceză).

(Continuare din nr. 60)

Un nou trăsnet destrămă liniștea de dinainte.

Toma medită îndelung la viața de familie a foștilor proprietari. Înțelegea că își trăiseră în acest loc toate bucuriile și tristețile care se pot aduna într-o viață de om, dar o altă întrebare i se înfiripă acum printre gânduri. Este drept că au murit, lăsând în urmă tot ce-au adunat în timp. La fel de adevărat este și faptul că existența lor se va face uitată cu desăvârșire după o vreme. Oamenii care i-au cunoscut, martori vii ai prezenței lor pe pământ, vor înceta din viață până la ultimul, iar casa va trece și ea în neființă, pierzând lupta cu timpul și contopindu-se cu natura. Crucile pe care le sunt scrijelite numele se vor eroda, literele se vor șterge, mormintele vor fi date uitării, până ce nimeni nu va mai putea ști dacă acolo a fost îngropat sau nu cineva. După un timp, cimitirul o să devină neîncăpător, iar administratorul acestuia va aproba eliberarea acelei parcele de pământ pentru a putea fi îngropat un alt trup fără viață. Un gropar, săpând atunci noul mormânt, va lovi întâmplător craniul celui dispărut cu multă vreme înainte de nașterea sa și se va trage speriat îndărăt. Tărnăcopul se va înfige adânc în aceste oase, iar groparul, încă tulburat, trăgând de mâner, va smulge capul defunctului, privind cu neliniște cum acesta i se rostogolește jalnic la picioare. Bineînțeles că, neștiind cum să procedeze, îl va privi încurcat câteva clipe-n șir, până ce un alt gropar, observându-i ezitarea naivă, o să-l ia peste picior. *Aruncă-l într-un colț, până nu-l vede cineva, și îngroapă-l. N-ai mai văzut capete zdrobite niciodată? Dacă ar fi să-l îngropi pe fiecare într-un loc separat, pământul ar fi presărat doar de cimitire, iar oamenii ar umbla prin copaci.* Atunci, celălalt, încă ezitând, va întreba: *Dar cu restul scheletului ce facem? Pe asta e cam greu să-l ascunzi.* Într-adevăr, ultima dovadă a existenței acestui trup, însuși scheletul, se va încăpățâna să-i impună posterității propria materie. *Nu săpăm mai adânc. Așterne câteva lopeți de pământ deasupra ca să nu i se vadă oscioarele și de acolo-n colo se descurcă morții singuri. N-are decât să-i țină companie nou-venitului.*

Ei bine, este limpede ca lacrima că se va ajunge cam în această direcție, însă, dincolo de aspectul material al lucrurilor, oare conștiința omului va putea rămâne totuși intactă? Există ceva învrednicit să păstreze neștirbit întreg corpusul de aspecte morale ale celui dispărut? Tocmai

o esență a acestuia, un suflet, o fărâma metafizică, una care să păstreze speranța vie că tot ce a existat cândva nu a dispărut definitiv? Ceva care să ateste că omul, în nimicnicia sa, este unic și irepetabil, iar nu o consecință a unui ciclu nesfârșit de combinații estetice și morale, condamnat să întrupeze, la intervale de zeci, sute sau mii de ani exact același individ istovit și răpus chiar de însăși forța sa vehementă?

În lipsa unui răspuns concret dovedit, până acum, trupul descompus este ultima destinație a existenței umane de la facerea pământului încoace.

Și totuși, ce mult mi-ar plăcea să aflu că mă înșel. Oare unde dormiți, voi, triste consecințe ale unei vieți limitate-n timp? Nu cumva și acum, natura însăși caută să vă înghită

până la propria voastră dispariție? Nu este ploaia aceea care înmoaie rigiditatea pământului, trimițându-și dărele de apă până la adâncimea oaselor voastre bătrâne, erodându-le? Dar carnea descompusă de bacterii și mâncată de viermi? Solul însuși s-a îngărașat de pe urma ei, iar timpul îi este cu desăvârșire complice procesului de coroziune. Măcar din locul vostru îndepărtat nu vedeți cum totul vă urmează în mormânt, ca și cum tot ce ați atins a fost marcat de pece-tea blestemului morții, și încă a celei depline.

Toma se lăsase purtat de aceste gânduri, iar furtuna, între timp, se domoli. Casa, la rândul ei, începu să-i vorbească din nou.

Deschise ochii.

La marginea patului său, un băiat de vreo 10 ani ședea și privea tăcut în podea. Părea că meditează asupra unui fapt deosebit de important. Oarecum confuz, oaspetele îl examină cu mare atenție minute în șir, neînțelegând cine este și de unde a apărut. După forma rotundă a feței și a rumenelii obrazilor, Toma găsi că seamănă foarte mult cu Maria. Totuși, n-avea cum să fie Mihuț, având în vedere că se născuse doar cu două zile-n urmă. Asta dacă nu... *Casa îmi arată doar frânturi din trecutul ei, chestiuni generale, păstrându-și restul amintirilor pentru sine, spre a nu coborî în mormânt cu totul goală la întâlnirea cu oamenii ei. Iar goală fiind, cei dispăruți nu vor mai recunoaște nimic din înfățișarea sa, și atunci vor refuza să intre într-un cămin străin. Casa, ei bine, știe mai multe despre noi decât știm noi despre ea.*

Înăuntru își făcu apariția Maria, aducând un braț de lemne. Le așeză cu grijă lângă sobă, scuturându-se apoi de rumeguș și așchii. Toma simți la picioare o căldură puternică, venită dinspre sobă, atunci când ușița fu deschisă pentru a se mai îngămădi niște materie lemnoasă printre flăcările înalte. Afară, pesemne, era frig. Abia acum observă fereastra înghețată și, prin ea, fulgi de zăpadă purtați prin aer de forța vântului.

– E frig afară, îngână femeia, foarte frig.

Părea că mai îmbătrânise puțin de când o văzuse ultima oară.

Copilul tăcea mâlc, privindu-și degetele. După un timp, oftă, iar mama găsi că ceva se ascunde în sufletul fiului ei.

– Spune, mămicule, ce te apasă?

Mihuț ezită câteva clipe, însă, întorcându-și capul înspre direcția lui Toma, moment în care acesta avea impresia că este observat, spuse:

– Toată noaptea mi s-a părut că cineva doarme cu mine în pat.

Maria îl privi nedumerită, crezând că a interceptat greșit mesajul.

– Ce-ai spus, drăguțule?

Copilul repetă:

– Mi s-a părut că cineva a stat cu mine în pat azi-noapte.

– Ai visat doar. N-avea cine să doarmă cu tine.

– Ba da. Simțeam cum mă înghesuie spre marginea patului. Era să pic din el de câteva ori. Când l-am simțit prima oară lipit de mine, mă gândeam că e tata, dar apoi l-am auzit sforăind în camera voastră. Atunci mi-am dat seama că e un străin. Totuși, mi-a fost frică să nu-l trezesc, așa că nu m-am mișcat tot restul nopții. Dar nici s-adorm n-am mai putut.

Băiatul era vizibil abătut, iar mama lui adoptă o ușoară mină de îngrijorare.

– Dar, mămicule! Nu intră nimeni într-o casă străină doar ca să se culce lângă gazdă dacă nu e invitat. Iar ușa am încuiat-o chiar eu. Câteodată visele sunt atât de clare, încât pare că le trăiești, de fapt. Iar asta i se poate întâmpla oricui.

Cel mic tăcu, însă expresia feței nu-și pierduse nimic din tulburarea anterioară.

Toma asculta încrămenit în colțul său de pat. *Micuțul m-a simțit. Spre deosebire de părinții săi, acesta are în sine ceva aparte. Poate un simț în plus. Dar mama lui e la fel de oarbă precum iazul care a refuzat să-mi oglindească reflexia, iar asta nu face decât să-i conteste harul, reducându-l la un simplu joc al imaginației. Un orb care nu vede minu-*

nea nu se mulțumește să o desconsidere, ci încearcă să-i convigă și pe ceilalți de inexistența ei. Copilul însuși este privit cu compătimire, puterea fiindu-i confundată aproape cu un handicap.

Femeia deschise ușa și ieși să-și continue treaba în gospodărie.

Mihuț se ridică, privi la fereastră, iar apoi la pat. Tresări. Ceva îi spunea că patul nu este gol, ci că un străin se găsește încă tolănit acolo, examinându-l. Nu vedea pe nimeni, însă simțea că era așa.

Își făcu semnul crucii și ieși grăbit în curte.

Va trebui să dorm în altă parte. Nu degeaba spunea bătrâna că m-am cuibărit în patul lui Mihuț; acum îmi e limpede.

(Va urma)

Saveta VĂRĂREANU

„TE ARESTĂM PENTRU SABOTAJ”

(Continuare din nr. 60)

După dușul politic de o oră, fuga la autobuz, că trebuia să însoțesc copiii la sortat porumbul la sediul C.A.P.-ului. Acolo erau grămezi uriașe de știuleți pe care copiii îi sortau după calitate: cei frumoși, sănătoși, într-o parte, cei răi, în alta, pentru sectorul zootehnic.

Autobuzul a oprit în dreptul sediului. Copiii erau deja veniți acolo și munceau în chicotelile și în ritmul caracteristice lor. Văzându-mă, toți, copii, profesori, săteni, agronomul au încetat lucrul și se uitau la mine compătimitor. Știau de ieri că... voi întârzia. Nu m-a întrebat nimeni nimic. M-am dus la clasa mea și am intrat în... program. Asta pe la ora zece dimineața.

Pe la ora unsprezece simt că mă prinde cineva de cot, cineva care era în spatele meu. Mă întorc nedumerită. Un... domn, un tovarăș pe care nu-l cunoșteam. Era scund, chiar foarte scund, cred că era șaten, ochii căprui emanau blândețe, dar un ochi atent vedea în privirea aceea hotărâre, poate și ceva care semăna cu bunătatea și omenia. S-a uitat curios la mine. Nu m-a măsurat din cap până-n picioare, ci s-a uitat la fața mea și, mai ales, și-a ațintit privirea în ochii mei. Parcă am văzut puțină curiozitate și admirație. Nu mi-ar fi plăcut să fi fost milă. Am detestat acest sentiment din fragedă copilărie, când încă nu realizasem ce înseamnă să fii un copil orfan.

– Tovarășa profesoară, nu fiți supărată. Așa este în viață. Trece uneori tăvălugul peste noi, ne cam rănește, dar trebuie să ne ridicăm și să ne continuăm drumul cu mai multă hotărâre. Timpul are grijă să le rezolve pe toate. Veți vedea că totul va fi bine.

– Pentru cine?

– Pentru dumneavoastră și pentru noi.

Spunând aceste cuvinte, tovarășul sau domnul s-a întors către directoare, au schimbat câteva cuvinte și a plecat. Nu am comentat nimic. Mă întrebam dacă nu cumva mi se făcuse o promisiune. Cu ce m-ar fi încălzit o promisiune? În vacanța de iarnă trebuia să merg la Iași, să dau examen la socialism științific, prima treaptă a examenului pentru obținerea gradului didactic unu. Dacă eram sancționată pe linie de partid, adio gradul unu și cine știe până când. Ar fi fost sancțiunea cea mai grea și mai dureroasă.

În autobuz am întrebat-o pe o colegă cine era domnul care m-a abordat.

– Cum? Nu-l știți pe tovarășul Săndulache? Este primarul nostru!

Nu-l cunoșteam decât din auzite. Aveam să-l cunosc mai bine în perioada alegerilor și anul următor.

La numai două zile de la „interogatoriul” politic, se anunță adunare de partid extraordinară la școală. Ordinea de zi: – punerea în discuție a abaterii de la etica de partid a tov. prof. Văărăeanu. Din partea comitetului municipal, vine tov. secretar Vrăbiuța Iudache.

Înainte de începerea adunării, am observat că membrii de partid ieșeau din cancelarie pe rând, la interval de aproximativ trei-patru minute. Ieșeau nedumeriți, intrau de parcă s-a prăbușit cerul peste ei. Am intuit ce se întâmplă și am zâmbit în sinea mea. „Soarta” mea era pecetluită. Trebuia numai îndeplinită o formalitate. Ia să vedem care este ea.

Eram cufundată în gândurile mele sumbre, orientându-le într-o singură direcție: gradul unu periclitat. În rest, nu mă durea sufletul pentru niciun fel de sancțiune. Îi trimiteam pe toți tovarășii undeva, la toate și în toate originile lor comuniste.

Mă trezește intrarea furtunoasă a noii treimi politice: directoarea – smerită și supusă, Dedicata, puțin triumfătoare, dar supusă și Vrăbiuța Iudache, sigură pe sine, țeapănă, de parcă puterea politică i-a înfipt un stâlp de telegraf undeva.

Trec peste „ceremonialul” de deschidere a lucrărilor adunării, pentru că nu are importanță. Important este că Vrăbiuța a venit cu un proces-verbal gata fabricat, dactilografiat, cu sentința gata pronunțată în culise, așa că a ciripit numai conținutul „procesului-verbal încheiat astăzi... la Școala Generală nr. 2 din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu ocazia discutării în cadrul organizației P.C.R. a cazului tov. prof. Saveta Văărăeanu.

În ziua de... fiind cu elevii la culesul fasolei pe tarlăua C.A.P.-ului „6 Martie” zona Slobozia, tov. prof. nu i-a supravegheat pe elevi în timpul culesului, astfel că s-a risipit mare

parte din recoltă. Fiind sesizată de tov. secretar Loază venit în control, tovarășa a avut o atitudine recalcitrantă, proferând jigniri la adresa organelor de partid și refuzând să remedieze deficiențele semnalate de tov. secretar.

Ca urmare, organizația de partid din cadrul Școlii Generale nr. 2 din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej a pus în discuție atitudinea tov. prof. și a hotărât în unanimitate sancționarea tovarășei pe linie de partid cu vot de blam cu avertisment, iar pe linie administrativă cu diminuarea salariului pe luna septembrie cu 5%. Semnează secretarul P.C.R. al școlii, Fana Dedicata, directorul școlii, Iana Datu, și secretar municipal cu probleme de învățământ, Vrăbiuța Iudache”.

– Dorește să ia cineva cuvântul? Întreabă Vrăbiuța.

Ridică mâna doamna Maria Macri, profesoara de educație fizică, martor ocular la celebrul eveniment. (În afara problemelor politice, ne adresam colegilor cu „domnule”, „doamnă”).

– Pofțiți, tovarășa profesoară...

– Am fost pe tarla patru profesori și am văzut că tovarășa profesoară s-a supărat foarte rău când tovarășul secretar a ridicat pumnul spre dumneaei.

– Tovarășa, zice Vrăbiuța, nu discutăm despre tovarășul secretar. Vorbim despre atitudinea unui cadru didactic în fața unui activist de partid.

– Da, dar...

– Ajunge. Hotărârea este luată și nu mai are rost nicio discuție. Luați loc.

– Eu am voie să întreb ceva?

– Sigur că aveți voie, dar nu știu la ce v-ar folosi, dacă hotărârea a fost luată.

Văd că a fost luată de Comitetul Municipal, nu de organizația din școală; văd că ceilalți colegi au fost preveniți să nu cumva să-mi ia apărarea; am văzut cum ați tratat-o pe colega de sport, tov. Maria Macri, singura care ar fi vrut să spună ceva și nu ați lăsat-o să vorbească. Vreau să vă întreb un lucru simplu ca bună ziua: de ce mă sancționați numai pe mine pentru „sabotaj”, dacă pe câmp am fost patru profesori?

– Pentru că dumneata ai avut gura cea mai mare și ai jignit organele de partid, spunând că sunt analfabete.

– Am înțeles. Nu recolta interesează, deci! Importantă este minciuna spusă de un organ de partid ca mijloc de contracarare a plângerii pe care voiam s-o fac la dumneavoastră. Este evident că unui om simplu i se poate înscena orice. Nu am crezut niciodată când mi se spunea că la partid este ca în vorba din popor: „până la Dumnezeu te mănâncă sfinții”. Și eu care voiam să mă plâng „sfinților!”

(Va urma)

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINE

CIOBANUL, BOIERUL ȘI NEPOTUL LUI

Spun oamenii că cică a fost odată un moșier foarte bogat, care avea un nepot cam prostănac. Iar acel boier îl iubea pe nepot atât de mult, cum nu iubea nimic pe lume. Însă nu găsea deloc o slugă care să fie în stare să-l învețe ceva pe micul nepot.

A adus boierul destule slugi, dar nimeni n-a rezistat la el mai mult de o săptămână. Poate a suta oară s-a dus boierul acum să caute slugi într-un sat îndepărtat. Când, deodată, vede un băiat care păștea oile și cânta.

Se apropie boierul de el și-l întreabă:

– De ce cânti, băiete?

– Ca să nu plâng, boierule.

– Și n-ai vrea să vii să lucrezi la mine?

– Păi, eu lucrez – pasc oile cuiva.

– Și cu cât ești plătit?

– Da' ce plată să-mi dea bogatul? El îi duce mamei lemne pentru iarnă, iar pentru asta, io îi pasc toată vara oile.

– Eu o să-ți dau mai mult. Hai, urcă lângă mine în trăsură și să mergem, măcar ai să vezi și alte locuri. Cred că tu încă n-ai fost la oraș, așa-i?

– N-am fost. Dar acum nu pot merge nicăieri, fără să-mi dea mama voie.

– Și unde-i mama ta?

– Uite colo, în casa aceea.

S-a dus boierul la mama băiatului și-i spune:

– Leliță, lasă-l pe băiatul tău să vină să slujească la mine. La mine el o să pască oile, vițeei, o să se joace cu nepotul meu, iar eu o să-ți dau o plată bună. Zici că pentru o căruță de lemne el paște oile o vară întreagă?

– Păi, da.

– Eu o să-ți aduc nu doar o singură căruță de lemne, ba un argat de-al meu o să-ți le și taie, iar pe băiat lasă-l să vină la mine.

Boierul a încântat-o cu vorba, iar femeia s-a învoit să-l lase pe băiat să plece.

Moșierul l-a adus pe băiat acasă și l-a trimis să-i pască vitele

– Boierule, – a zis noua slugă, – eu o să pasc și oile, și caii, și celelalte vite, pe toate o să le pasc, dar cumpără-mi un fluier, că fără fluier eu nu pot fi păstor.

– He-he-he! Ce pretenție! Fluier? N-am bani de fluier. Du-te la vreo răchită și fă-ți fluier.

– Din răchită, boierule, nu iese fluier bun.

– Ei, n-am ce-ți face.

N-a reușit să-l înduplece pe boier să-i cumpere fluier. Băiatul s-a dus și a găsit un alun, a luat o ramură, s-a căznit cât s-a căznit și și-a făcut un fluier. L-a făcut și găurele și s-a apucat să cânte cu foc.

Iar coconașul, adică nepotul boierului, vine repede la el și-i zice:

– Auzi, Ivane, învață-mă și pe mine să cânt la fluier.

– Spune-i boierului să-i ducă mamei mele lemnele promise, și atunci o să te învâț.

Cel mic a dat fuga să-i spună, dar moșierul i-a răspuns să mai aștepte, că n-au intrat zilele-n sac.

Iar nepotul îl roagă pe Ivan să-l învețe să cânte la fluier.

– Bine, – se învoit Ivan. – Uite, pune degetele pe găurele, mișcă-le și suflă în fluier.

Coconașul a suflat, a mișcat degetele, dar n-a ieșit nimic. S-a străduit Ivan cu cel mic toată ziua, iar boierul stătea pitit și asculta cum îl învață servitorul pe nepotul lui.

S-a săturat Ivan să-și bată capul și să se străduiască zadarnic și zice:

– Chiar dacă ești nepotul stăpânului, da' ești atât de prost, că eu mai repede aș învăța o vacă să danseze, decât pe tine să cânti la fluier.

Iar când a auzit boierul una ca asta, s-a apropiat și a întrebat:

– Ce ai spus, Ivane?

– Păi, am zis că mai repede aș învăța o vacă să danseze, decât pe nepotul ăsta să cânte la fluier.

– Dar pe un tăuraș ai putea să-l înveți?

– Și pe tăuraș aș putea să-l învăț.

– Știi ce, Ivane? – zice boierul. – Am un tăuraș de două luni, învață-l pe el să danseze și o să te plătesc bine.

– Vai, boierule, dar pentru treaba pe care ți-o fac, i-ai promis mamei lemne și nu i le-ai dus nici până acum și uite că vine iarna.

– În loc de lemne, îți dau bani.

– Bine, boierule. Dă-mi tăurașul să-l învăț și dă-mi banii.

– Uite, Ivane, banii și du-te și ia tăurașul. Dar când o să află că tăurașul meu știe să danseze?

– Am să te anunț când să vii să-ți iei tăurașul-dansator.

– Bine.

Ivan a luat banii, a luat tăurașul și l-a dus acasă. L-a ținut până a venit iarna, iar atunci l-a dus la târg și l-a vândut.

Îi zice el mamei:

– Hai să ne clădim casă nouă. Avem bani, așa că avem cu ce.

Ivan a ridicat casă, dar pentru casă nouă mai trebuie atâtea. S-a dus primăvara la moșier:

– Bună ziua, boierule.

– Să trăiești, Ivane. Ce face tăurașul meu?

– E-he-he, boierule! Tăurașul a învățat să danseze și acum merge la școală.

– Ce vorbești, Ivane?

– Ceea ce ai auzit, boierule. Da' pentru școală mai trebuie bani.

Boierul s-a scărpinat la ceafă, dar i-a dat bani.

– Și mai departe, cum facem, Ivane?

– Păi, o să facem așa, boierule: după ce o să învețe tăurașul să scrie și să citească, adică peste un an, eu o să-ți dau de știre ca să vii și să-l examinezi.

– Bine, Ivane.

Cu acei bani, Ivan a cumpărat pământ și râdea:

– Acuma, mamă, o să trăim și noi boierește.

Dar a trecut un an și el a trebuit să se ducă la boier.

Boierul îl întreabă:

– Ce face tăurașul meu, Ivane?

– Ehe, boierule! Tăurașul studiază și vrea să ajungă judecător. Dar pentru asta are nevoie de două șepci pentru cele două coarne, are nevoie de patru cizme, îi trebuie mantie mare, haine noi – vine iarna, iar lui îi e rușine să umble îmbrăcat oricum.

Zice boierul:

– Vai, dar ce scump mă costă el!

– Da-da, boierule, da' o să ai propriul judecător.

– Ei, bine-bine, Ivane.

Și i-a mai dat boierul bani.

Au mai trecut trei ani. În acest timp, Ivan s-a mutat la oraș, și-a cumpărat casă de piatră, s-a însurat și se plimba cu nevasta la braț. Iar în acel oraș, era un judecător, pe care-l chema Taur¹.

Se duce Ivan la boier, iar boierul se interesează ce face

tăurașul.

– Felicitări, boierule! – zice Ivan. – El nu mai e tăuraș, ci judecătorul Taur. Și s-a schimbat, de nu-l mai cunoști. Te pofteste mâine la masă, dar la el, boierule, nu intri oricum, acum trebuie să bați la ușă.

– Bine, Ivane.

Ivan i-a explicat unde locuiește judecătorul, iar el a plecat cu nevasta la plimbare.

A doua zi, se duce moșierul la judecătorul Taur. Ciocăne la ușă și-i deschide chiar Taur. Iar moșierul se holbă la el și nu-i venea să creadă că tăurașul lui se făcu așa un domn.

– Cum o duci aici, tăurașul meu? Ce-ți dau să mănânci? La mine ți-aș da fân, uruială.

Iar judecătorul Taur se apucă să strige:

– Poliția! Arestați-l! Țsta-i un nebun!

– Ah, tăurașule!... Ai uitat cum îmi sugeai degetele când erai mic, iar acum vrei să mă arestezi?

Apoi a rupt-o la fugă pe scări în jos, ca să nu fie arestat.

Și uite-așa și-a încheiat Ivan socotelile cu boierul.

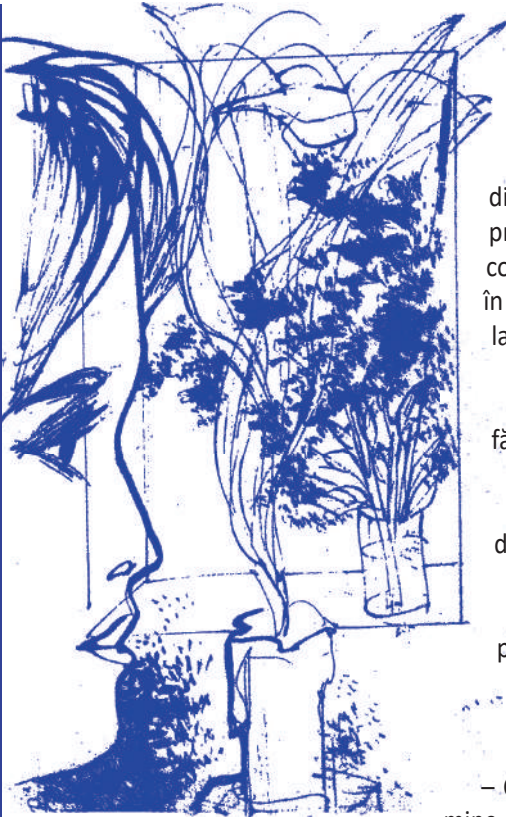
Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

Ilustrație de **Maria HRENIUC**

¹ În original, **Byk**; în ucraineană **byk** înseamnă **taur**. (C. Ir.)

MARKO VOVCIOK

LENEȘĂ

(Continuare din nr. 60)

VI

Iar Nastia pășește în al șaisprezecelea an al vieții. Doamna o învață să brodeze, să coasă: e pricepută, ageră, a învățat repede, spre ghinionul ei: doamna s-a bucurat și a început să ia de lucru de la alții. Ea cădea la învoială cu cine avea nevoie: „Am o vecină tânără, care coase frumos”, și îi dădea Nastei de cusut. Lua bani frumoși și i se dădea mult de lucru. Iar tu Nastia – stai și coase! Iar ea e așa de tânără, fragedă, inima îi tresare la fiecare cuvânt, gândurile vesele de fată tânără încă roiesc în mintea ei, s-ar mai desfăta încă de viață, ar mai alerga în serile liniștite și în diminețile frumoase prin grădinile înverzite, ar mai asculta vorbe plăcute, privind luna. Dar ce să-i faci! Alta ar plânge puțin, zic, și s-ar împăca cu toate. Nastia nu e așa de felul ei. Câte lacrimi a vărsat, Doamne Dumnezeule! S-a topit ca o lumânare. Ochii ei luminoși și veseli și-au

pierdut strălucirea, ea s-a întunecat, la fel ca mama ei.

VII

Odată, doamna s-a dus în vizită și nimeni din chiriași nu era acasă. Terminându-ne treburile prin casă, ne-am dus cu Ceaiceha la Nastia. Nastia cosea în odaia doamnei. Am intrat, iar fata plângea în hohote, acoperindu-și fața! Abia respira printre lacrimi.

– Ce e cu tine, Nastia? – o întreb.

Ceaiceha s-a uitat doar la fata ei și s-a așezat fără să spună nimic.

– Ce e cu tine?

Nastia îmi arată fereastra, privește spre stradă.

– Ce e acolo, porumbițo?

– Acolo sunt oamenii! – a strigat. – Trăiesc, se plimbă, se uită la lumea asta mare, iar eu aici îmi pierd tinerețea, muncind pentru străini.

– O, porumbițo! – încep să o consolez. – De parcă nu au și acei oameni necazuri!

– Ce e necazul? Eu de necaz nu mă tem... Pentru mine e mai rău: nu cunosc nici necazul, nici bucuria; stau locului ca un bolovan!

Mă uit la Horpyna, ea stă, ascultă, de parcă i-ar fi deja cunoscute toate acestea, nici nu-și clintește capul.

A suspinat Nastia greu, și-a șters lacrimile mărunte și spune:

– Așază-te mai aproape, mămico! Povestește-mi ceva, mătușă, înveselește-mă!

Ce să-i spun!

– Nastia, tu nu te îngrijora, nu plânge... Ea, în acest timp, fără să îmi dea atenție, fără să mă asculte, se aruncă spre mama ei și o ia de mâini:

– Mamă, mamă! Spune-mi măcar un cuvânt, spune-mi! Sufletul mi-e îndurerat, mi se usucă inima!

– Ce să-ți spun eu, fata mea? – a răspuns Ceaiceha încruntată. Nu am ce să spun!

Dintr-odată, se aude cineva: trop, trop!

– Doamna, le spun, doamna!

Și s-a ivit în ușă.

VIII

– Iată, strigă doamna, ce adunare! Abia iese omul din curte și nimeni nu mai lucrează nimic!

la cămașa de la Nastia și se uită:

– Și nici n-ai cusut nimic, așa-i?

– Mă doare capul, îi spune Nastia încruntată.

– Dar să tai frunze la câini nu te doare capul?.. Leneșo! Semeni cu maică-ta! Poate visezi și tu la libertate? O să vedeți voi ce libertate vă dau eu!...

Stă în mijlocul drumului și nu ne lasă pe mine și Ceaiceha să trecem.

– Eu o hrănesc, eu o îmbrac, eu o țin în viață, iar ea, leneșă pământului, nu vrea să-mi lucreze!

– Poate lucrez pentru mine? – spune Nastia, rostind cuvintele cu amărăciune. Poate, să-mi adun mie ceva?

– Cum îndrăznești să-mi răspunzi așa? Nu te-am învățat încă minte! – și a început s-o bată.

– Bateți-mă, bateți-mă, a început să strige Nastia, și pentru asta puneți-mă să vă mulțumesc!

– Taci! Taci! Altfel o să-ți fac viața un calvar pe vecie!

– Faceți-mi-o!

O privesc, doamna e înfuriată, clocotește. Mă uit la fată, e palidă, murdară, într-o disperare cruntă! Mă uit la Ceaiceha, e întunecată precum negura!

Spre norocul nostru, s-au ivit chiriașii. Doamna a îmbrâncit-o atunci pe Nastia după ușă.

– Vai de viața mea! – se plânge. – Ce leneșă și pe deasupra și obraznică. Și pentru ce? Că n-a fost muștruluită cum trebuie, nu a fost bătută ca alții. O, tatăl meu! – spune privind la cneazul pictat, în timp ce ochii i se făcură ca ai lui, cu același rid între sprâncene. Te-ai fi gândit tu vreodată că fiica ta, fată de cneaz, va trebui să se certe și să-și bată capul cu nevrednica aceea!

Iar chiriașii îi spun:

– Ajunge să vă bateți capul! Merită să vă tulburați pentru o leneșă? Haideți să luăm cina!...

Viață, viață! Toată tinerețea lucrezi și lucrezi și tot sărac rămâi, umilit și iată că vine și bătrânețea... Ani ai tinereții, la ce să vă pomenesc?...

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de Jessica BILCEC

Virgil RIȚCO

POVESTEA CUCULUI

La umbra binefăcătoare a copacilor, în anotimpurile pline de viață ale pădurii, deseori căutam liniștea, odihna de peste zi. Curiozitatea mea de copil m-a făcut să doresc dezlegarea misterului conviețuirii atâtor viețuitoare. Trăiam în sânul naturii. O iubeam. Eram dornic să-i descifrez tainele. Liniștea ce domnea era deranjată doar de concertul susținut de solistele pădurii: privighetori, ciocârlii etc.

Povestea începe într-una din lunile aprilie ale copilăriei mele. Se instalase primăvara. Mă înconjura parfumul suav al florilor. Deodată, am auzit un strigăt strident „cu-cu”. Întrebându-l sfios pe unchiul meu pădurar ce pasăre-l emite, mi-a răspuns: „Își strigă numele”. Deci este cuc. Prin meseria lui, citise mult și descifrase multe dintre obiceiurile locuitorilor pădurii. Începu să-mi depene povestea misterioasei păsări. Este o pasăre călătoare ce vine la noi în luna lui prier și pleacă în ținuturile calde în luna lui brumărel. Are un colorit asemănător cobețului (șoimulețului de iarnă). De aceea este confundat deseori cu acesta. În popor circulă zicala: „Vara-i cuc și iarna-i șoimuleț de iarnă”. Este credincios locului pe care îl părăsește. În teritoriul ce-l stăpânește, nu suportă apropierea altor amatori. Plin de neastâmpăr, trece de pe un ram pe altul, de pe un copac pe altul, apărându-și proprietatea ce-i asigură cele necesare. Prin semnalul sonor emis, își anunță prezența. Deci locul este ocupat. Este furnizorul hranei ce-i va potoli lăcomia fără seamăn.

Consumă insecte și omizi păroase. Din această pricină, este socotit un bun protector al arborilor, folosind hrana neconsumată de alte surate. Își apără cu strășnicie teritoriul pe care-l stăpânește.

Este o pasăre singuratică, de unde și zicala „Stă singur cuc”.

Este luna mai. Începe perioada zgomotoasă a împerecherii. Este un adevărat dialog între cei doi parteneri. La „cu-cu-u-ul” prelungit al bărbătușului, se aude răspunsul iubitei, un adevărat „hohot” de râs. O mișcare continuă de săgetare a ramurilor dese ale copacilor arată alăturarea întâmplătoare a perechii. Începe asigurarea apariției urmașilor. De aici greu cade pe umerii femeiei. Să amintim că înmulțirea cucilor este unicat în lumea păsărilor. Poate fi considerat un parazitism de cuib. Iată de ce. Femela urmărește activitatea micilor zburătoare ce-și construiesc cu migală, cu râvnă, cuibul. Nu o fac din curiozitate. Acesta va deveni gazda ouălor și puilor de cuc. Folosesc cuiburile a peste două sute de specii de păsărele.

Cu câtă minuțiozitate și inventivitate lucrează natura. Totul poate reieși, urmărind perfecțiunea acestui parazitism. Majoritatea păsărilor își depun oul în cuib dimineța. Deci cuibul este ocupat. Femela cucului depune ouăle după-amiază. În cazul în care cuibul nu e liber, este depus pe pământ. Pentru că trebuie transportat în plisc, coaja oului este foarte tare. Ca să nu se observe oul străin, unul al gazdei este aruncat sau chiar înghițit. Natura însă a găsit soluția optimă pentru eliberarea cuibului. Asemănarea aproape perfectă cu șoimulețul de iarnă care este un prădător. „Haina” ambelor păsări

este foarte asemănătoare. La apariția cucului, proprietara cuibului, de teamă, îl părăsește, confundându-i. Timpul este suficient pentru depunerea oului străin. Reîntoarsă la cuib, mica păsărică nu observă nici o schimbare, pentru că dimensiunea și coloritul oului intrus sunt asemănătoare propriilor ouă. Clocește fără să bănuiască prezența străinului, ce-i va aduce atâtea necazuri. Puiul de cuc se eliberează din ou într-o perioadă mult mai scurtă decât a puilor gazdei. Este foarte neastâmpărat, nesuportând atingerea de un corp străin. Încă orb, ia pe spate ouăle sau chiar puii proprietarei, aruncându-i afară. Comportamentul nu e lipsit de sens. Va beneficia de multă hrană, neîmpărțind-o cu nimeni. E un adevărat flămânzilă, comportament moștenit de la părinți. Rămâne singur. Părinții adoptivi îl iubesc ca pe propria odraslă. Folosindu-se de slăbiciunea acestora, emite din cuib un țârăit, care este o adevărată sonerie de alarmă, învățată de micii părinți care continuu îi aduc hrană din belșug. Hrănit bine, puiul care nu seamănă nici la coloritul penelor, nici ca dimensiune cu proprietarii, nu mai încape în cuib. Îl părăsește, neputând încă zbura. Se pitulește în tufișuri, de unde emite aceleași semnale. Când începe să zboare, își schimbă mereu „domiciliul”. Părinții, exemplu în această privință chiar pentru semenii noștri, îl caută și îl hrănesc până când este capabil s-o facă singur. Devotamentul și exploatarea definesc adevărata poveste a puiului de cuc, până ajunge la maturitate. Adevărații părinți, prin depunerea ouălor, consideră că și-au îndeplinit misiunea perpetuării neamului. Rolul de părinte fiind dificil nu-i atrage. Îl lasă în seama micuțelor păsărele.

E tragic că uneori și în rândul semenilor noștri se întâlnesc asemenea comportamente. Atitudinea lor poate fi definită ca o curiozitate nefericită. A fi un adevărat părinte înseamnă dragoste și dăruire propriilor urmași, îndeplinind astfel adevărata menire.

Cât de multe curiozități ne-ar destăinui natura. Am afla cu câtă măiestrie a reușit să clădească o lume atât de variată ca aspect și obiceiuri. Fiecare își are locul lui. Mai rar apar situații descrise în povestea pădurarului, când unele viețuitoare stânjenesc dezvoltarea altora...

Vasyl S. STEFANYK

FRUNZE DE ARTAR

I.

Patul era acoperit cu un cearșaf, în jurul mesei, pe ultima și pe prima bancă, se așezaseră nașii, pe marginea cuptorului, în rând, stăteau copiii. Și-au suflecat mânele ca un stol de prepelițe care se odihnesc, dar sunt gata oricând să-și ia zborul. Nașii, în schimb, stăteau ca înfiți în pământ, doar cu degetele abia apucau pâinea sau câte un păhărel de rachiu, dar și mâinile lor se mișcau anevoie, mai degrabă odihnindu-se cu pumnii strânși și așezați pe genunchi. Apucau fără tragere de inimă pâinea și paharul de rachiu. Felinarul pâlpâia pe prichici și crea din nași niște umbre mari și negre, pe care le azvârli pe tavan. Acolo, dând de grinzi, acestea s-au frânt, încât nici nu se mai mișcau.

Lângă masă, stătea aplecat Ivan, stăpânul casei și tatăl copilașului care tocmai a fost botezat.

– Fiți buni, nașii mei, să mai îndurați câte un pahar. Deși acesta nu este un rachiu adevărat, ci poșircă, dar cu țărâna așa se întâmplă: ceea ce este cel mai rău în lume, aceea el trebuie să consume, iar ceea ce este cel mai greu pe lumea asta, aceea el trebuie să înfăptuiască...

– Pentru asta ne-am născut, au răspuns cu evlavie nașii. Când paharul făcu o tură roată, Ivan îl culcă lângă sticlă, pentru că îi era frică să nu cadă pe jos, fiind așa de mic.

– Dar îmbucați... Și priviți ce năpastă a dat peste mine chiar în plin seceriș, tocmai în arșița asta. Iar eu chiar nu știu ce-o să iasă din asta?! Oare ar trebui să las baltă secerișul și să am grijă de soție, să gătesc pentru copii sau ar trebui să-i las aici, în voia Domnului, și să trag la coasă înfometat? Pentru că asta mi-e soarta, pentru că nimeni nu va sta în casă într-o perioadă în care poți câștiga mulți bani. Ia tu, Ivane, iarăși un copil, ia și bucură-te, că încă n-ai destul!

– Nu te mai văicări, cumetre, și nu-l mânia pe Dumnezeu, că asta-i voia Lui, nu a ta. Iar copiii sunt precum o spumă pe apă, de-i lovește ceva, îi va băga pe toți în mormânt.

– La mine n-o să lovească, ci acolo unde este unul, acolo va lovi. Săracul niciodată să nu se dea la femeie, nici să nu se uite la ea, atunci ar fi bine! Atunci, nici Dumnezeu n-ar mai da...

– Cumetre, spui prostii, niciodată nu va fi așa, pentru că oamenii trebuie să se înmulțească.

– De-ar fi oameni, dar se înmulțesc săracii. Și de aceea spun că tu, săracule, nu te înmulți, nu te plodi precum șoarecii, fii mulțumit dacă ai pe umeri o zdreanță, dacă ai o bucată de pâine, ca să nu fii flămând și dacă nimeni nu te plesnește peste față. Dacă ai aceste trei lucruri, ar trebui să-ți fie bine, iar de femeie să te îndepărtezi de tot.

– Cumetre Ivane, las-o mai moale, căci femeia care se află într-o asemenea stare nu trebuie să audă așa ceva, pentru că o astfel de discuție nu e sănătoasă deloc. Cu altă ocazie, când va fi un moment prielnic.

– Vă cer iertare pentru vorbele mele, dar credeți că mie-mi pasă de ea sau de copii sau de mine?! Cu siguranță, nu-mi pasă, să crape numaidecât, și eu cu ei! Vai, ce să-ți spun, am pierde raiul de pe pământ și am lăsa în urmă-ne moșiile!

Nașii nu mai ziceau nimic, nu se mai certau, deoarece văzură că nu-l pot birui pe Ivan și vrură ca acesta să spună cât mai repede ce are de spus, pentru că doar așa îi va lăsa să se culce mai devreme. Ivan se ridică de la masă, se opri în mijlocul casei, își dădu jos mânele, care erau suflecate ca la copiii de pe cuptor, și începu să le zică:

– De ce nu dispăreți de pe capul meu? Vă voi deschide și ferestrele, și ușile, haideți!...

Copiii se înghesuiră pe cuptor, încât nu se mai vedeau.

– Uitați-vă, săracii, vor doar pâine și iar pâine, și iar pâine! Și de unde să iau eu pâinea aia?! Iar pentru cel de-al doisprezecelea snop¹ nu o dată trebuie să te smucești, să te apleci, iar focul să te cuprindă de la spate până la piept! Fiecare spic te înjunghie în inimă!

Asta a fost pentru copii, iar, acum, se întoarse către nași.

– Iar seara, pur și simplu, intri în casă fără vlagă, stors ca o cârpă, iar ei cu toții, și copiii, și soția, te întâmpină într-un glas: „N-avem pâine!”. Și nu te duci, amărât ce ești, la culcare,

ci tragi cu împlăciul și treieri spicele pe întuneric, pentru ca mâine să aibă cu ce să se ducă la moară. Iar împlăciul te va doborî peste vreun snop și amorțit vei dormi așa până dimineața, până ce roua te va acoperi. Și, imediat ce deschizi ochii, cea rouă începe să te roadă, căci nu-i de ajuns că te roade sărăcia, ci, noaptea, te găsește și roua să te roadă! Te speli pe ochi și o iei din loc spre lanul care e așa de negru, încât chiar și soarele se întunecă în fața ta.

– Ivane, nu-ți face griji pentru copii, că nu ești singurul lor tată, deoarece și Dumnezeu este tatăl lor, mai mare decât tine.

– Eu nu mă trag de brâncinar cu Dumnezeu, dar de ce lasă copilul să vină pe lume ca unul gol-pușcă între spini?! Îl lasă să vină pe lume, nu-l înzestrează cu niciun talant, nu lasă să cadă mana din cer, iar, după aceea, lumea întreagă strigă: „Oamenii sunt hoți, tâlhari, ucigași!”. Te întâlnești cu unul în biserică, chipurile, atât de curat, încât nicio muscă nu se va lipi de el și fumează, și înjură! „Voi, zice el, nu-i învățați pe copii să aibă frică de Dumnezeu, voi înșivă îi trimiteți să fure” – eh, cum pot eu să-i dojenesc atâta! Iar dacă cu ai mei copii ar sta mama, doica sau preoteasa, dacă oamenii mi-ar aduce toate bunătățile, atunci și eu, precum preotul, aș ști cum să-i educ! Dar copiii mei cresc printre buruieni împreună cu găinile, iar dacă apare ceva, ca, de pildă, acum, nimeni nu știe ce mănâncă toată ziua. Dacă fură, dacă cerșesc, dacă pasc cu animalele, de unde să știu eu? Eu vă cosesc câmpurile și uit nu doar de copii, ci chiar și de mine însumi! Ați dori ca eu să vă lucrez pământurile și să-i învăț și pe copii. Iar voi ce faceți? Da, oameni buni, voi înșivă știți cum este viața noastră...

– Știm, cumetre, știm, cum să nu știm, când rătăcim și noi prin ea.

– Mă uit la copii, dar nu cred că ei vor fi harnici, să știe să se descurce. Eu doar urmăresc să văd dacă deja poate să calce bine pe pământ, ca să-l pot pune la muncă, asta aștept. Nu aștept să prindă putere, să dobândească forță, ci să supraviețuiască alături de mine. Doar să-și caște gura vreun bogătan sau vreun domn, că-l și dau acestuia la muncă, doar să mă scap de el! Și apoi: aleargă în jurul vitelor, picioarele-i sunt tot o rană, îl mănâncă roua, îl înțepă miriștea, iar el sare și plânge. Tu ar trebui să-i întorni vitele, să-i săruți picioarele, pentru că l-ai făcut și te mustră conștiința, dar treci cu vederea, chiar te ascunzi de el, pentru a nu auzi durerea lui!...

Se-nroși, se sufocă.

– Și copilul crește în leagăn, sub masă sau sub bancă, își roade unghiile, se scaldă-n lacrimi. Iar când se va face mare, va fura ceva, pentru că nu cunoscuse niciodată binele și va dori să se mulțumească cu lucruri furate. Și vezi că vine un jandarm spre tine. El te va lega, te va bate ca pe un animal, pentru că ești tatăl hoțului și ești complicele lui. Și tu, de asemenea, ești un hoț, pentru totdeauna! Dar asta nu e totul, sfârșitul este încă departe. Cu toate că e fiul tău, e copilul tău, dar dacă e un hoț, să putrezească în închisoare, pentru un hoț așa ceva nu este un păcat! Să putrezească! După aceea, ei îi nenorocesc sănătatea și-l trimit la spital pentru tratament, iar, mai apoi, trimit o scrisoare primarului, pentru ca tata să plătească cheltuielile pricinuite. Te dau afară din casă și te aruncă sub gard cu toate mărunțișurile din casă! Te duci la primar, îi săruți mâinile: „Primarul drag, scapă-mă de această pedeapsă”. „Tu, zice primarul, ești un om sărac și poate te scap, dar ce răsplată voi primi pentru că te ajută?”. Ridici din umeri, te îndoi de spate și-i spui: „Vă voi sluji, pe gratis, o lună de zile...”. Așa este sau nu, oameni buni?! Spun adevărul sau mint cu nerușinare!?

– Așa e, într-un totu așa e, nici măcar un cuvânt nu ai greșit!

Ivan tremura din tot corpul, simțea asupra lui întreaga greutate a cuvintelor sale înfricoșătoare.

– Să nu spuneți, oameni buni, că eu croncăn deasupra capetelor copiilor mei precum o cioară deasupra unui stârv, nu spuneți asta, oameni buni, nu spuneți! Nu croncăn, ci spun adevărul, durerea mea croncăne, îmi croncăne inima!

Ochii i s-au aprins, iar în ei apărură o dragoste teribilă pentru copii, îi căuta cu privirea prin casă.

– Pentru că așa pare, că mi-am bătut joc de copiii mei, mai rău decât un dușman nemilos. Iar eu, vedeți, nu mi-am bătut joc de ei, eu doar am depănat în fața ochilor ceea ce este azi și mâine, și anul următor, și peste doi ani și m-am uitat la copiii mei, ce caută ei acolo? Și tot ceea ce am văzut am spus. M-am dus să-i vizitez și mi-a înghețat sângele în gospodăria lor...

După un minut:

– Dacă până în acea Canadă nu ar fi mări, eu i-aș pune într-un sac și m-aș duce cu ei pe jos într-acolo, să-i îndepărtez cât mai mult de această primejdie. Aș ocoli acele mări mergând doar pe țărături...

Nașii uitaseră că trebuie să se odihnească, dar imediat își aduseră aminte, se ridicară repede și plecară.

(1900)

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de Ioan HERBIL

Ilustrații de Vasyl KASIAN

¹ În acea perioadă, în timpul secerișului, muncitorii (zillieri, de obicei), din doisprezece snopi adunați, primeau unul, unsprezece revenindu-le moșierului la care lucrau.